

LUNDS
UNIVERSITET

En diktators balansgång

*En jämförande fallstudie i hanteringen av diktatorns dilemma mellan Robert
Mugabe och Yoweri Museveni*

Antal ord (exkl. referenslista): 9913

Sofia Lindström

Abstract

How can an authoritarian leader manage to get reelected for over three decades despite their undemocratic political strategy? This essay aims to explain how this is possible with the theoretical framework dictator's dilemma, by using a comparative case study between Zimbabwe's former president Robert Mugabe and Uganda's president Yoweri Museveni. The motivation of the case selection is their long rule from the 1980's to, for Mugabe 2017 whereas he was forced to resign due to a coup, and for Museveni who continues his rule to this day. Due to the many similarities between the cases, the motive is to try to explain how Mugabe can be overthrown after so many years, but Museveni manages to remain president. The studie shows, based on Bruce Bueno De Mesquita and Alastair Smith's five general rules for balancing power as an autocratic leader, that Mugabe failed to stay loyal to his inner circle. Museveni on the other hand, handled this differently, and it can therefore be argued that this is one of the reasons why Mugabe was overthrown and Museveni remains.

Nyckelord: Robert Mugabe, Yoweri Museveni, diktatorns dilemma, auktoritär politik

Begreppsförkortningar

FDC = Forum for Democratic Change

FN = Förenta Nationerna

G40 = Generation 40

MDC = Movement for Democratic Change

NRA = National Resistance Army

NRM = National Resistance Movement

ZANU-PF = Zimbabwe African National Union - Patriotic Front

ZAPU-PF = Zimbabwe African People's Union - Patriotic Front

1. Inledning.....	5
1.1 Problemformulering, syfte och frågeställningar.....	5
2. Bakgrund och forskningsläge.....	6
2.1 Bakgrund.....	6
2.2 Forskningsläge.....	7
3. Teori.....	9
3.1 Diktatorns dilemma.....	9
4. Metod.....	12
4.1 Kvalitativ jämförande fallstudie.....	12
4.2 Method of difference.....	12
4.3 Processpåring.....	14
4.4 Material och avgränsningar.....	15
4.5 Operationalisering.....	15
4.7 Källkritik.....	16
5. Resultat.....	17
5.1 Robert Mugabe.....	17
5.1.1 Från frihetskämpe till auktoritär ledare.....	17
5.2.3 Överlevnad eller misslyckande - balansgångens sista skede.....	19
5.2 Yoweri Museveni.....	20
5.2.1 Från frihetskämpe till auktoritär ledare.....	20
5.2.2 Överlevnad eller misslyckande - balansgångens sista skede.....	22
5.3 Mugabe, Museveni och diktatorns dilemma.....	24
5.3.1 Liten koalition efter val.....	24
5.3.2 Stort stöd i parlament.....	24
5.3.3 Kontroll över gynnsamma fördelar.....	25
5.3.4 Behålla lojalitet hos elit.....	26
5.3.5 Inte utnyttja elitens tillgångar.....	27
6. Diskussion.....	28
6.1 Auktoritet, legitimitet och lojalitet.....	28
6.2 När makten blir viktigare än lojalitet.....	30
6.3 Övrig reflektion och framtida forskning.....	31
7. Slutsats.....	33
8. Referenslista.....	34

1. Inledning

1900-talet präglades av flertalet historiska vändningar inom den internationella politiken, däribland en av de kanske viktigaste för demokratins utveckling: det officiella avskaffandet av kolonier. Både Zimbabwe och Uganda, två tidigare brittiska kolonier, blev under denna tid självständiga efter decennier under västerländskt styre. Med nya presidenter under 1980-talet var förväntningarna höga för ett mer demokratiskt Afrika, speciellt för Zimbabwes Robert Mugabe och Ugandas Yoweri Museveni. Sedan de båda tillträdde sina ämbeten har de haft oavbruten makt i över tre decennier, trots deras auktoritära ledarskap. Som autokrat är det en utmanade balansgång att få igenom sin politik utan att bli avsatt, ett tillstånd som Bruce Bueno De Mesquita och Alastair Smith beskriver som *diktatorns dilemma*. Enligt teorin, finns det ett antal regler som autokraten bör förhålla sig till för att inte riskera att förlora makten. Misslyckas ledaren med någon av dessa regler, har diktatorn misslyckats att upprätthålla sin auktoritet (Bueno De Mesquita och Smith 2022, s. 51-52). Både Mugabe och Museveni har blivit omvalda i över 30 års tid, fram till 2017 då Mugabe blev avsatt genom en militärkupp. Museveni, och andra sidan, sitter kvar vid sin post än idag. Hur kan diktatorns dilemma förklara varför Mugabe blev avsatt efter så många år vid makten, till skillnad från Yoweri Musevenis fortsatta styre?

1.1 Problemformulering, syfte och frågeställningar

Kärnan i uppsatsen är att undersöka Robert Mugabe och Yoweri Musevenis process från när de kom till makten under 1980-talet till 2017, då Mugabe blev avsatt. Detta görs med hjälp av teorin diktatorns dilemma, för att kunna förklara och identifiera viktiga händelser och ageranden som kan ha påverkat utfallet. Bruce Bueno De Mesquita och Alastair Smiths fem regler för att hantera diktatorns dilemma ligger till grund för att göra jämförelsen och identifiera var de skiljer sig åt. Med bakgrund till detta är frågeställningen följande:

- Vad kan förklara Robert Mugabes avsättning till skillnad från Yoweri Musevenis fortsatta styre?

2. Bakgrund och forskningsläge

2.1 Bakgrund

Zimbabwe var fram till 1965 en koloni till Storbritannien, då Zimbabwe vid denna tidpunkt förklarades självständigt av den vita minoriteten i landet. Staten ses däremot som fullständigt självständigt 1980 efter flera års inbördeskrig. Fram till och med 1987 hade nationen en premiärminister som högsta politiska post, men detta ändrades samma år och premiärministerposten ändrades till presidentpost. Robert Mugabe som var premiärminister blev därmed landets första president 1987 med stöttning av hans parti ZANU-PF som haft makten oavbrutet till 2017. Innan självständigheten slogs frihetsrörelserna ZANU och ZAPU ihop till PF (Patriotic Front), men dessa upplöstes 1979 till ZANU-PF och ZAPU-PF, där den förstnämnda leddes av Robert Mugabe. Rörelserna ställdes mot varandra, där ZANU-PF blev det största partiet, och ZAPU-PF sågs som opposition. Konflikterna i Zimbabwe fortsatte efter självständigheten fram till 1987, vilket gjorde att ZAPU-PF tvingades att lösas upp, och ZANU-PF med Mugabe i ledning stod i princip utan politisk opposition i tio år (Hansson m.fl. u.å).

Uganda var precis som Zimbabwe en brittisk koloni som blev självständigt år 1962. Efter självständigheten satt flera presidenter vid makten under kortare tidsperioder, där många blev avsatta genom kupper. Yoweri Museveni var politiskt aktiv efter Ugandas självständighet, och han kandiderade mot dåvarande sittande presidenten Milton Oboté 1980 men förlorade, dock misstänktes valfusk vilket troligen orsakade förlusten. Efter det var han med att forma NRM och NRA, där Museveni var ansvarig för den tillhörande krigsstyrkan NRA. Efter att ha lyckats störta den tidigare regimen utropade Museveni sig själv till president, och det arrangerades inga formella val förrän 1996 (McKenna u.å).

2.2 Forskningsläge

Forskningsläget för uppsatsen är att djupare analysera vad som kan orsaka att en auktoritär ledare avsätts efter så många år vid makten, detta genom att använda det teoretiska ramverket diktatorns dilemma. Robert Mugabe och Yoweri Museveni utgör här intressanta fall att studera då de båda upprätthållt makten i över 30 år, och kärnan är att identifiera vad som skiljer de åt genom att undersöka processer. Genom att jämföra händelserna i Zimbabwe under ledning av Robert Mugabe med Uganda och Yoweri Museveni kan studien med hjälp av diktatorns dilemma förklara varför två ledare, med i många avseenden lika förutsättningar, resulterat i två olika utfall.

Tidigare forskning inom området visar att det finns lite material att utgå ifrån när det gäller just hanteringen av diktatorns dilemma i Zimbabwe och Uganda. Därav läggs fokus på annan litteratur som är av relevans för att förstå diktatorns dilemma och auktoritära regimer. Beatriz Magaloni skriver i sin artikel *Credible Power-Sharing and the Longevity of Authoritarian Rule* om problematiken auktoritära ledare genomgår för att upprätthålla sin maktposition och hur maktindelning är en viktig del för att detta ska uppnås. Enligt Magaloni är den auktoritära ledarens mål att stanna kvar vid sitt ämbete så länge som möjligt, och för att detta ska kunna göras krävs maktindelning. För en diktator räcker det inte med att kunna köpa sin elit genom att endast kompensera med privata fördelar, då detta ofta resulterar i att eliten kan växa sig stark och stötta diktatorn. Istället är möjligheten att en auktoritär regim överlever i ett system av politiska partier där makten kan delas och stabiliseras (Magaloni 2008, s. 716-717). Baserat på detta kan Magalonis forskning kopplas till situationen i Zimbabwe och Uganda, som är flerpartisystem och utmanas av maktindelning, men det finns ett politiskt parti som har ett betydligt maktövertag. Magaloni menar att den auktoritära ledaren kan hantera diktatorns dilemma på ett optimalt sätt genom att vara ansluten till ett parti som kan stötta denne, där även eliten har en plats för att få fördelar (Ibid., s. 722). Hon fortsätter argumentationen genom att lyfta politiska val inom autokratier, där Magaloni menar att ett val där flera partier konkurrerar skapar legitimitet för regimen, även om dessa inte följer demokratiska principer. Dessutom är risken mindre för att stötts från eliten, då dessa kan konkurrera i ett val mot autokraten istället för att använda våld, vilket är mindre kostsamt (Ibid., s. 727-728). Detta är väl relevant för Robert Mugabe och

Yoweri Museveni som båda konkurrerar mot andra kandidater, men lyckas fortfarande att vinna majoriteten. För att komplettera med det som Magaloni beskriver om hur auktoritära regimer använder sig av val för att legitimera sin maktposition, bidrar Mai Hassan med ett perspektiv inriktat på den afrikanska kontinenten. Hon beskriver att trots att politiska val arrangerats i Afrikas stater sedan de blivit självständiga, har dessa länder inte uppfyllt de demokratiska principer som kan finnas i demokratier. Det poängteras även att autokratier efter självständigheten oftast styrdes av en ledare som kompenserade en lojal elit under informella förhållanden, och att det regerande partiet har sedan dess använts som en hierarkisk organisation för att hålla politiken och eliten i schack (Hassan 2022, s. 321-324).

En annan akademiker som belyser forskningsområdet med en annan synvinkel än Magaloni är Ron Wintrobe, som diskuterar olika angreppssätt för att förstå en diktators ageranden. Wintrobe lyfter att för att en diktator ska kunna hantera diktatorns dilemma handlar det till skillnad från det Magaloni argumenterar för, om att kunna köpa lojalitet. Detta görs oftast av personer med en viktig position i samhället som har kapaciteten att eventuellt störta autokraten, som exempelvis militären. Hur fördelarna som ges ut ser ut varierar, alltifrån ekonomiska förmåner till politiska uppdrag. Wintrobe menar att under ett auktoritärt styre finns det alltid en klass som är förtryckt på bekostnad av regimens ageranden, och en överklass som är de som drar nytta av de största fördelarna. Han nämner även att mellan dessa två klasser finns det en i mitten, som kan välja att ta sida mellan de andra två klasserna. De som förlorar mest på autokratens styrelsesätt kan dock fortfarande bli tillgodosedda med vissa angelägenheter, som är tillräckliga för att inte gå emot regimen. Diktatorn använder alltså enligt Wintrobe en balans av förtryck och lojalitet för att kunna stanna vid makten (Wintrobe 2009, s. 366-367). Wintrobe lyfter även risken för revolution eller kupp i en auktoritär regim, där han argumenterar för att en revolution ska bli verklighet måste ett flertal händelser som försvagar regimen och staten äga rum. Detta menar han ökar risken för oliktankande att föreställa sig en eventuell revolution som framgångsrik, och kan därmed driva på en sådan process (Ibid., s. 374).

3. Teori

För att kunna bidra med en relevant diskussion kring de resultat som presenteras i studien är det till fördel att genomföra en teorianknytning (Teorell & Svensson 2020, s. 44). Teorin fungerar som ett perspektiv för att kunna förstå och förklara varför utfallet ser ut som det gör, och därav är det av vikt att kunna välja en teori passande till ämnet som studeras. I denna studie används främst Bruce Bueno De Mesquita och Alastair Smiths teori om hur en politisk ledare i en autokrati måste gå till väga för att kunna behålla sin maktposition, utan att riskera att bli avsatt. Argumenten presenteras välgrundat i boken *The Dictator's Handbook: Why Bad Behavior Is Almost Always Good Politics*, som ligger till grund för teorianknytningen i studien. Även Milan W. Svobics *The Politics of Authoritarian Rule*, används för att stärka teorin om diktatorns dilemma. Kommande stycken presenterar teorins huvudsakliga argument.

3.1 Diktatorns dilemma

För att en sittande regering eller politisk ledare ska kunna bibehålla sitt ämbete, är en av de viktigaste och även största utmaningarna att kunna samarbeta med ens rivaler. Vad detta samarbete innebär varierar, men till skillnad från i en demokrati handlar det sällan om lagliga politiska förhandlingar, utan mer personliga förmåner som får oppositionen att inte sätta sig emot autokraten. Detta räcker dock inte, utan de sittande makthavarna måste dessutom ge tillräckligt gynnsamma fördelar som är mer tilltalande än vad rivalerna kan erbjuda (Bueno De Mesquita och Smith 2022, s. 50). Enligt Bueno De Mesquita och Smith finns det fem regler som en ledare bör förhålla sig till för att lyckas behålla sin maktposition:

1. **Koalitionen som skapas efter valet bör innefatta så få inblandade personer som möjligt.** Därav är det färre personer att hantera sin lojalitet gentemot, vilket i sin tur leder till starkare kontroll över beslut som tas.

2. **Håll stödet i parlament, underhus eller liknande, stort med många anhängare.** Dessa kräver inte lika stor lojalitet gentemot, och det är lättare att byta ut dem, därav är det viktigt att ha många utbytbara politiker i sin koalition.
3. **Kontrollera de gynnsamma fördelarna.** Det är alltid viktigare för autokraten att behålla sina nära anhängare och dess lojalitet genom att ge dessa de största fördelarna, även om det sker på bekostnad av befolkningen.
4. **Förse förespråkarna med precis tillräckligt för att behålla lojaliteten.** De närmsta lojala politikerna vill inte vara beroende av en ledare, utan oftast ta dennes plats. Ledaren måste ge precis tillräckligt för att behålla dessa personer lojala, och inte riskera att bli utbytt.
5. **Använd inte de lojala politikernas ekonomiska tillgångar för att förbättra levnadsstandarden för folket.** Det krävs mer för en fattig befolkning att organisera sig och gå emot regimen, än en missnöjd elit med medel att faktiskt göra det till verklighet. (Bueno De Mesquita och Smith 2022, s. 51-52).

Baserat på dessa fem generella regler, kan en diktator förhålla sig till makten, och lyckas stanna vid den. När en eller flera av dessa inte uppnås, ökar risken för missnöje som i sin tur riskerar kupper och att regimen störtas. Detta kan kopplas till de valda fallen Zimbabwe och Uganda, genom att identifiera vad som har bidragit till deras framgång alternativt misslyckande. Dessa fem regler fungerar som utgångspunkt för att identifiera och analysera Mugabes och Musevenis politiska ageranden, där en har lett till överlevnad och den andra har störtats.

Bueno De Mesquita och Smith utvecklar vidare att politiska val kan vara en bra strategi för överlevnad och att det egentligen inte handlar om en demokratisk princip där en ledare ska väljas. Val i en autokrati fungerar som en varningssignal till politiker att de är utbytbara om de inte följer det autokraten vill (Bueno De Mesquita och Smith 2022, s. 105). När autokraten av någon anledning inte kan kontrollera utfallet av valet, är det legitimt att använda våld och hot för att få stanna kvar vid makten. Kandidater som inte är villiga att fuska i val, tenderar att förlora mot autokraten som oftast inte ser det som ett problem (Ibid., s. 112). Författarna argumenterar vidare för att de första månaderna för en ny regim är svårast, då ledaren inte vet var pengarna finns, vilket är en väsentlig del för autokratens överlevnad (Ibid., s. 122). För att kunna hantera

de första månaderna är det vanligt att regimen implementerar mer liberala och demokratiska reformer för att legitimera sitt styre, men så fort de har tillgång till ekonomin skiftas oftast styrelsesättet (Ibid., s. 126). Bistånd från andra stater är även viktigt för den auktoritära ledaren, då det hela tiden behövs finansiella medel att kompensera sin inre cirkel med (Ibid., s. 272). Om ledarens hälsa och eventuellt höga ålder kan komma att bli ett problem för styret, är det vanligt att denne utser en efterträdare, vilket gör att regimen kan leva vidare. Det är dock viktigt i en sådan situation att rätt person väljs, det vill säga någon som regimen tror kommer arbeta bäst för deras intressen (Ibid., s. 72).

En viktig aspekt för den auktoritära ledaren är att för det första nå makten, och sen behålla den, är hur maktfördelningen ser ut inom det politiska systemet. Det stora hindret för ledaren som alltid vill få mer makt, är just maktindelningen mellan diktatorn och hans allierade. Risken för att detta sker på bekostnad av ledarens lojala elit är stor, därav krävs det enligt Svobik ett avskräckningsmedel från den inre kretsen om att riskera att bli avsatt. Om detta inte blir realitet, riskerar staten att bli det som Svobik kallar för "personal autocracy," med andra ord en autokrati där en person eller en mindre grupp styr politiken (Svobik 2012, s. 54-55). Andra former av autokrati är där partier är tillåtna, vilket är fallet i både Zimbabwe med ZANU-PF och Uganda med NRM. Däremot finns det tydligt ett parti som har kontrollen, vilket kan appliceras i båda fallen. I dessa typer av autokratier där det finns ett tydligt auktoritärt parti vid makten, även om det finns en opposition och demokratiska element i det politiska systemet, är det dessa som har makten i sina händer. Dessa partier är en bra mekanism för ledaren att sitta kvar vid makten, då de fungerar som ett bra medel att styra maktindelningen och tillgodose dess lojala politiker med fördelar. Däremot handlar det inte lika mycket om fördelar i form av ekonomiska tillgångar eller liknande, då detta skulle kunna göras utan partiet som en mellanhand. Det handlar snarare om att belöna för tidigare kostsamma handlingar som inte hade kunnat göras om regimen byttes ut, därav blir den lojala eliten som står längre ner i den hierarkiska uppdelningen i partiet som en politisk gisslan. I slutändan är detta något som är en stor fördel för den auktoritära ledaren, vilket gör att risken för att bli utbytt minskar och samla in fler lojala politiker ökar (Ibid., s. 164-167). Baserat på teorins ramverk, ligger förväntningarna för arbetet att någon av dessa regler som Bueno De Mesquita och Smith presenterar inte levs upp till för Mugabe, där Museveni förhoppningsvis gör det mer.

4. Metod

4.1 Kvalitativ jämförande fallstudie

Metoden i ett arbete som detta fungerar som en guide i hur det är möjligt att gå tillväga, därav är det av vikt att redogöra för vilka metoder som är lämpliga för studien är fråga, och varför dessa är mer relevanta än andra. I första hand är detta en jämförande fallstudie, vilket i grunden handlar om att det är två, eller fler fall, som analyseras utifrån vissa variabler. En central del av den jämförande fallstudien är att den är nära kopplad till teoriansknytning, vilket betyder att den valda teorin för studien vägleder vad som är relevant att undersöka (Teorell och Svensson 2020, s. 238). För att anknyta till denna studie innebär det att teorin om diktatorns dilemma styr studiens riktning på vad som empiriskt bör undersökas. Då denna teori handlar om auktoritära makthavares balansgång för att behålla sitt ämbete, är det uppsatsens kärna. Även om det finns perspektiv att ta in som kan ge andra förklaringar och utfall, är teorin vital för den jämförande fallstudiens utformning. En styrka med fallstudien är dess förmåga att hantera tid och historia på ett maximalt sätt. Detta handlar mer specifikt om att kunna identifiera och analysera tvärsnittsdata, där det empiriska materialet är insamlat från flera olika tidpunkter. Att ta in en historisk analys gör således att forskningsproblemet blir lättare att utforska (Ibid., s. 242). Detta är fördelaktigt för denna typ av studie då den sträcker sig över en större tidsperiod, 1980–2017. Utöver detta är studien en orsaksanalys, alltså är syftet att finna orsaker till ett fenomen som har bidragit till ett specifikt utfall. Dessutom är frågeställningen av förklarande karaktär, därav sökes det att hitta ett samband mellan den oberoende och beroende variabeln (Ibid., s. 27).

4.2 Method of difference

Att genomföra en fallstudie innebär således att välja ut de fall som passar för studiens syfte, och detta görs oftast genom antingen ett slumpmässigt eller strategiskt urval. Det strategiska urvalet, som är grunden till denna studie, innebär att fallen har valts ut systematiskt med en grundtanke att just dessa är relevanta att jämföra. Detta kan kopplas till John Stuart Mills urvalsmetod

method of difference, även benämnd som *mest-lika-design*, som handlar om att välja ut fall som är lika i alla avseenden utom den oberoende och beroende variabeln. Med andra ord, söker man att hitta förklaringar i den oberoende variabeln, x, och varför detta förklarar skillnaden i den beroende variabeln, y. Finner studien detta, finns det stark kausalitet (Teorell och Svensson 2020, s. 226).

Precis som med alla metoder finns det svagheter som bör tas i beaktande vid genomförandet av studien. En konkret sådan för Mills *method of difference*, är att det i princip är omöjligt att hitta fall som enbart skiljer sig i x, som sedan ska kunna förklara y (Teorell och Svensson 2020, s. 227). I denna studie kan hanteringen av diktatorns dilemma definieras som x, och fortsatt styre definieras som y. Trots att flera variabler är överens i båda fallen, tas det i beaktande att det finns variabler där fallen skiljs åt, något som kan skapa en problematik i hur slutsatser kring utfallet bör dras. Det är alltså troligt att även om x kan förklara y, finns det fler variabler som påverkar som kan ha nått utfallet. Detta leder till frågan om kausalitet, och om detta går att applicera på fallstudier med bakgrund till den tidigare beskrivna svagheten. Istället för att anse att x *alltid* påverkar y, kan det vara mer realistiskt att utgå från ett annat perspektiv på kausalitet, en probabilistisk sådan, där x *påverkar* sannolikheten för y. Dock bör det poängteras att även om det finns ett samband, är det svårt att visa på att detta inte är ett slumpmässigt utfall (Ibid., s. 241-242). Med probabilistisk vinkel på problemet kan dock ändå slutsatser om kausalitet dras, vilket kan anses nödvändigt i den samhällsvetenskapliga forskningen där verkligheten är komplex och på ett sätt svårstuderad. Att det kan finnas andra oberoende variabler än den valda i denna studie tas i beaktande, och arbetet syftar snarare till att se frågan om samband utifrån en probabilistisk kausalitetsdefinition. Nedan visar en tabell variabler där fallen är lika, och där de skiljer sig åt i x och y.

Tabell 1: *Method of difference*

Variabler	Robert Mugabe	Yoweri Museveni
Ledare efter självständighet (a)	a	a
Flerpartisystem i stat (b)	b	b

Auktoritär ledare (c)	c	c
Oavbruten makt i 30 år (d)	d	d
Hantering av diktatorns dilemma (x)	inte x	x
Fortsatt styre efter 2017 (y)	inte y	y

Här beskrivs x som hanteringen av diktatorns dilemma, då utgångspunkten är att det är det som har bidragit till olika utfall. Mer specifikt och i vilken aspekt Mugabe har misslyckats med hanteringen av diktatorns dilemma ämnar studien att hitta, med utgångspunkt i Bueno De Mesquitas och Smiths fem regler som tidigare presenterats.

4.3 Processpåring

För att komplettera den jämförande fallstudien är det förekommande att applicera fler metodologiska ramverk för att genomföra studien. Då uppsatsen undersöker hanteringen av diktatorns dilemma under en stor tidsperiod, är det lämpligt att använda processpåring som en kompletterande metod. Detta handlar om att kartlägga processen som undersöks mer i detalj, där målet är att finna orsaker till att utfallet har inträffat (Esaiasson m.fl. 2017, s. 129). Det är vanligast att detta utförs på analysenheter där utfallet redan är välkänt, som i denna studie. Vanligast är att inleda med beskrivning av fallet för att sedan kunna analysera hur det kom sig att det blev just ett sådant resultat, därav är processen den centrala delen i en sådan typ av uppsats. Detta görs genom att undersöka en kedja av situationer som har uppstått för att förstå processen (Ibid., s. 130).

Inom processpåringen är det viktigt att kunna isolera viktiga händelser som har haft betydelse för hur utfallet har tagit form. Dessa brukar kallas för formativa moment. Positivt med metoden är att det saknas begränsning till vilket primärmaterial som bör användas, därav är det öppet att själv avgöra vad som är relevanta källor för att kunna undersöka processen (Esaiasson m.fl. 2017, s. 130). Vid analys av kedjan av processer blir det viktigt att lyfta de formativa momenten i

historien där de utvalda fallen skiljer sig åt. Då denna studie har ett brett tidsspann är det till fördel att dela in resultaten i olika tidsperioder, vilket görs i avsnitt 4.

4.4 Material och avgränsningar

Avgränsningarna som har gjorts i arbetet har i första hand varit att strategiskt välja ut två fall som skulle kunna appliceras på Mills *method of difference*, alltså att hitta fall som är lika på många variabler men urskiljer sig i den oberoende och beroende. Här valdes Robert Mugabe och Yoweri Museveni till en början ut med bakgrund att de båda varit makthavare i över tre decennier, och att de lyckats behålla sin maktposition under så lång tid trots att de betraktats som auktoritära ledare. När det gäller tidsspannet avgränsas detta till att endast använda empiriskt material i analysen från 1980 i båda fallen, detta med motiveringen att det var då Mugabe kom till makten, eftersom Museveni kom några år senare så täcks det in i det tidsspannet. Även om Mugabe blev president 1987, satt han sedan 1980 som premiärminister, därav 1980 som avgränsning. 2017 väljs som det slutliga året då det är vid den tidpunkten Mugabe blir avsatt.

I samband med att uppsatsen är en kvalitativ studie används endast akademiska artiklar, men även facklitteratur. Det används totalt 30 stycken källor för primärmaterialet, som endast utgörs av akademiska artiklar och facklitteratur, för att skapa en så bred förståelse och trovärdighet för att följa presidenternas process som möjligt. Genom att använda ett brett material skapas större trovärdighet för uppsatsens innehåll, då detta kan ta in fler perspektiv i beskrivningen av processerna. Vid eftersökning av material har följande sökningsord används: "Robert Mugabe", "Yoweri Museveni", "Politics", "Dictator's dilemma", "Authoritarian rule" och "Dictatorship."

4.5 Operationalisering

För att kunna göra en studie mätbar är det viktigt att definiera de begrepp som är relevanta för studien, alltså att ge dem en teoretisk definition. Detta kan vara ett problem med ord som är vaga

och inte har en exakt betydelse, som exempelvis diktatorns dilemma. Genom att studera hur de uppfattas i olika sammanhang kan det ge en inblick i hur de ska definieras i studien (Teorell & Svensson 2020, s. 39-40). Det som gör operationaliseringen en viktig del av uppsatsen är att även om det kan finnas en gemensam definition av termerna, kan dessa operationaliseras på flera sätt. För att uppnå god validitet, är det därav viktigt att den teoretiska definitionen och de operationella indikatorerna överensstämmer i så stor mån som möjligt (Esaiasson m.fl. 2017, s. 56-57). Diktatorns dilemma beskrivs här som ett fenomen inom den nationella politiken som handlar om hur en diktator måste balansera sin auktoritära politik utan att bli avsatt (Bueno De Mesquita och Smith 2022, s. 51). De operationella indikatorerna utgörs av de fem regler som Bueno De Mesquita och Smith tagit fram: alltså de inblandade i koalitionen, stöd i parlament, kontroll över gynnsamma fördelar, behållen lojalitet och att inte använda elitens tillgångar.

4.7 Källkritik

I alla vetenskapliga studier är det av stor vikt att reflektera över den forskning som bedrivs, och vilka material som används för att kunna genomföra ett trovärdigt arbete. Här finns ett viktigt arbete för forskaren att vara så transparent som möjligt i vilka källor som används, vilket i denna studie endast är akademiska artiklar och facklitteratur. De akademiska artiklar som har valts ut är referentgranskade, alltså är dessa lästa av oberoende experter inom området för att säkerhetsställa materialets vetenskapliga kvalitet. Detta skapar trovärdighet för uppsatsens resultat då källorna i sig är trovärdigt material. Det som bör poängteras är att även om mycket av historien täcks genom processpåringen är det fortfarande perspektiv som inte har tagits med, som hade kunnat ge andra förklaringar. Det som har legat i fokus att ta med är viktiga händelser som påverkat ledarna i en viss riktning, och hur de har agerat politiskt i vissa situationer. Medvetenheten kring att det kan finnas andra förklaringar till det som undersöks är tydligt, men genom att utgå från en vald teori gör det möjligt att förstå perspektivet som speglar resultat och diskussion.

5. Resultat

Resultaten nedan presenteras i olika kategorier beroende på tid, vilket har delats upp i två delar efter tidslinjen. Dessa har delats in i “Från frihetskämpe till auktoritär ledare”, med andra ord den första tiden vid makten (1980-talet - 2010) och sist “Överlevnad eller misslyckande - balansgångens sista skede” (2010-2017), där utgångspunkten är de senaste åren som presidenterna suttit vid makten. Det sista avsnittet är en sammanfattande jämförelse mellan fallen kopplat till Bueno De Mesquitas och Smiths fem punkter.

5.1 Robert Mugabe

5.1.1 Från frihetskämpe till auktoritär ledare

1987 fick Rhodesia, nu Zimbabwe, Robert Mugabe som president. Även om de första åren gick i en positiv trend ekonomiskt, vände detta fort. Mugabe hade sedan innan presidentämbetet kontakter med kommunistiska stater, däribland Nordkorea som tillgodosåg honom med den femte brigaden, en del av ZANU-PF:s armé. Tidigt under tiden som president beordrade han anfall på ZAPU-PF:s baser för att förtrycka motståndskraften hos oppositionen. Kampanjen som drevs genom detta kallades för Gukuruhundi, och pågick mellan 1982–1987 som kostade 10000–20000 människor livet (Onslow & Redding 2009, s. 66). År 1987 fanns det inte mycket till val för ledarna av ZAPU-PF än att signera Unity Pact, som gjorde Zimbabwe och Mugabes styre till en enpartistat (Ibid., s. 67).

På grund av den ekonomiska krisen Zimbabwe stod inför under 1990-talet, byggdes återigen motstånd upp som reaktion på den ekonomiska politiken, som även gjorde att Zimbabwe återigen blev ett flerpartisystem. Västvärlden genom bland annat EU och USA införde sanktioner mot Zimbabwe år 2000 med bakgrund till Mugabes auktoritära hållning, vilket bidrog till instabilitet i ekonomin (Chipaike och Bischoff 2019, s. 948). Konsekvensen av den ekonomiska krisen stärkte det nya oppositionspartiet Movement for Democratic Change (MDC), den första inflytelserika

rörelsen sedan ZAPU-PF. Under samma tidsperiod blev frågan om mark och land stor nationellt och en viktig fråga för Mugabe (Onslow & Redding 2009, s. 67). Fattigdomen och de sociala förhållandena inom Zimbabwe hade försämrats, och är en av anledningarna till landreformen under början av 2000-talet. Allt fler pressade Mugabe att fördela om vita bönders marker, där många av presidentens supportrar använde illegalt våld för att ockupera landområdena. Det hela resulterade i fortsatt ekonomisk instabilitet och våldsanvändning (Ibid., s. 68). Många dödades och torterades under omständigheterna, och markerna som ockuperades gavs ut till svarta medborgare. Mugabe rättfärdigade reformen genom tidigare kolonial orättvisa (Phimister och Raftopoulos 2004, s. 385). Detta skapade en stor hungerkatastrof för nationen där 75% av populationen 2009 var beroende av stöd från FN:s hungerprogram World Food Programme. President Mugabe gjorde sitt yttersta för att hindra internationella hjälporganisationer att arbeta i Zimbabwe på grund av att de som hjälptes misstänktes vara för oppositionen. Den mat som fanns fördelades till ZANU-PF:s politiker och supportrar (Howard-Hassmann 2010, s. 901-902).

Åren av ekonomisk kris under 2000-talet tog fart på riktigt efter att Mugabe skickat trupper till kriget i Kongo. Mugabes ledarskap bytte riktning till ett mer auktoritärt och nationalistiskt sätt att styra, och svart patriotism hyllades genom både honom och hans parti ZANU-PF. Detta skapade förutsättningar för det nya oppositionspartiet MDC att växa politiskt, vilket resulterade i att Mugabe fuskade i valet 2002, 2005 och 2008 för att säkerställa vinsten (Onslow & Redding 2009, s. 68). Valet 2008 gjorde extra avtryck efter att MDC vunnit pluraliteten, vilket Mugabe och hans parti inte tog lätt på, och de utmanade resultatet i rätten. Zimbabwes valmyndighet ZEC väntade två veckor med att utlysa vem som vunnit presidentvalet, tills de till slut konstaterade att det blev oavgjort efter press från Mugabe, ZANU-PF och militären. Detta resulterade i att nyval utlystes, där ledaren för MDC inte ställde upp efter hot och trakasserier (Bamfo 2010, s. 108). Även om politiska val hölls kunde FN rapportera att upp till en fjärdedel av de registrerade rösterna kom från medborgare som var avlidna (Rotberg 2000, s. 48). Pressen ökade internationellt i samband med det, och Mugabe gick med på maktdelning, en koalitionsregering mellan MDC och ZANU-PF. Detta blev inte märkbart framgångsrikt, tortyr och förföljelse av MDC-väljare och politiker fortsatte efter överenskommelsen, och Mugabe krävde kontroll av militär och polis (Howard-Hassmann 2010, s. 905).

Mugabes relation med de nationella säkerhetsstyrkorna har sedan hans tillträde inneburit mycket våld för att se till att kunna fortsätta sitt styre (Masunungure 2011, s. 47). 2005 genomförde Mugabe Operation Murambatsvina, på engelska "restore order", där omkring 700 000 hem och företag förstördes, med baktanken att förtrycka dem som stöttat oppositionen MDC. I spillorna påverkades även hans egna väljare (Howard-Hassmann 2010, s. 902). Mugabes styre gick ut på att köpa sig till makten, detta gjordes exempelvis genom de kontroversiella landreformerna för krigsveteraner, och utdelning av mat till de som stöttade hans regim, vilket han länge lyckades med (Grove 2011, s. 282-283).

5.2.3 Överlevnad eller misslyckande - balansgångens sista skede

Problematiken och instabiliteten kring det politiska styret i Zimbabwe och inom partiet ZANU-PF påbörjades efter valet 2013. Det fanns en polarisering inom det politiska systemet mellan ZANU-PF och MDC, ett parti som främjar demokrati och relationer till västvärlden. Mugabe och ZANU-PF främjade istället afrikansk nationalism och tryckte på att MDC nekade Zimbabwes koloniala historia. ZANU-PF vann över två tredjedelar av parlamentet, och Mugabe fick klar majoritet av rösterna (Gallagher 2015, s. 28-29).

Mugabes ålder, vid tidpunkten 89 år, var ett avgörande skäl för framtida splittring och vem som skulle ta över efter honom (Raftopoulos 2014, s. 91-92). Efter 2014 års partikongress för ZANU-PF gjordes polariseringen inom partiet tydligt, vilket delade in grupperna i två läger: Lacoste och G40. Lacoste leddes av Emmerson Mnangagawa, Robert Mugabes vicepresident sedan 2014, med stark relation till militären. G40 bestod av yngre ministrar och associerades med Mugabes fru, Grace Mugabe (Beardsworth m.fl. 2019, s. 580). I fall om efterträddelse, ville Mugabe att frun Grace Mugabe skulle ta över makten, men hon hade litet stöd inom landet (Ibid., s. 581).

År 2017 blev splittringen tydligare när Mugabe avsätter vicepresident Mnangagawa efter att han anklagat honom för att samarbetat med oppositionen (Beardsworth m.fl. 2019, s. 580). Detta resulterade i att Mnangagawa flydde till Sydafrika där han fick stöd av bland annat militären och

andra högt uppsatta inom ZANU-PF. Några dagar senare återvände han med stöd av militären med mål att avsätta Mugabe, detta gjordes genom att tvinga honom till husarrest och kontrollera huvudstaden. De som motsatte sig möttes av våld. Militären rättfärdigade agerandet genom att splittringen inom ZANU-PF innebar problematik för landets frihet, och de krävde att de som blivit avsatta inom partiet skulle få tillbaka sina politiska ämbeten. I samband med husarresten av Mugabe kontrollerade militären bland annat radio, nyheter och polis (Nyathi & Ncube 2020, s. 825-826).

Mugabe tilläts att närvara på officiella evenemang, med baktanken att visa att detta skedde civilt och inte var en militärkupp. Det var viktigt för omvärlden att se övergången mellan Mugabe och Mnangagawa som naturlig, då detta kunde locka utländska investerare och stötta det nya ledarskapet. Zimbabwe befann sig fortfarande i ekonomisk kris, och Mnangagawa ville använda stabiliseringen av ekonomin till att rättfärdiga sin väg till makten (Beardsworth m.fl. 2019, s. 581-582). Risken för att uteslutas från Afrikanska Unionen var också en anledning till att kuppen klassades som allt annat än en kupp, då de har en policy mot kupper i medlemsstaterna. Kuppmakarna såg därmed till att göra offentliga uttalanden där Mugabes avsättning inte var i fokus och att han var säker (Tendi 2019, s. 47). Många medborgare stöttade kuppen, och var glada att få förändring, även om Mnangagawa själv var känd för sitt auktoritära ledarskap (Southall 2017, s. 82). Militären tvingade Mugabe under husarresten att säga upp sitt ämbete, men han vägrade till en början. Till slut efter en vecka av husarrest gick Mugabe motvilligt med på kraven och sade upp sin post den 21 november 2017 (Dorman 2018, s. 164).

5.2 Yoweri Museveni

5.2.1 Från frihetskämpe till auktoritär ledare

När Yoweri Museveni kom till makten år 1986, efter att ha lett gerillarörelsen och störtat den tidigare presidenten, införde han till en början flertalet demokratiska reformer som hyllades av västvärlden. Detta ledde bland annat till att han fick bistånd och nära relationer med väst (Tapscott 2021, s. 48). Trots rapporterad brist för mänskliga rättigheter, har Museveni vänt

utvecklingen sedan tiden innan 1986 (Tripp 2004, s. 9). Museveni och NRM ansågs ha bringat fred till ett tidigare splittrat Uganda (Reuss och Titeca 2017, s. 2347). Under det brittiska kolonialstyret i Uganda delades nationen in i olika territorier, vilket splittrade etniska grupper. När Museveni kom till makten var det därmed viktigt för att rättfärdiga sitt styre, att inkludera människor från alla territorium (Lindemann 2011, s. 395). Koalitionsregeringen 1986 skulle bestå av människor från hela landet vilket ansågs rättvist, men det visade sig snabbt att de lojala till NRM fick de högsta posterna. De tillsatte även en stor andel av den politiska och samhällseliten för att legitimera deras rätt till makten. (Fails 2011, s. 1709).

Krigsveteraner och andra inom militären fick även de poster inom bland annat nationella institutioner och parlament. Eftersom att krigsveteranerna var med att skapa fred efter år av krig, blev militären inom NRA en del av den nya nationella armén, och hade stor makt från 1986 och framåt. Det var inte bara inom statens institutioner militären blev aktiv, Museveni och hans regim såg till att militären var närvarande i alla delar av samhället, vilket normaliserade användningen av militären (Reuss och Titeca 2017, s. 2350-2351). Musevenis nära relation till militären anses ha skapat en oprofessionell armé, där det var viktigare att behålla militären lojal än stark, då det hade kunnat riskera att han störtas (Espeland och Petersen 2010, s. 193-194). Museveni och hans regim tillsatte strategiskt en stor majoritet av sin etniska grupp Ankole-Kigezi i både parlament och inom militären, vilket har bidragit till lojalitet inom framförallt militären och minskat risken för motstånd. I samband med att andra etniska grupper har saknat maktpositioner inom Uganda har även det försvårat möjligheterna att organisera en kupp (Lindemann 2011, s. 23).

Till en början såg Museveni till att decentralisera makten i stor utsträckning, som en del av en demokratiseringsprocess. 1995 skiftade processen, och Museveni centraliserade både NRM och staten. Han tar ofta beslut i institutioner, parlament och fördelningen av statliga resurser utifrån egen agenda (Tangri och Mwenda 2010, s. 36). Samma år införde han i konstitutionen att Uganda var ett partilöst system, vilket i praktiken innebar ett enpartisystem där NRM var ledande, och politiker från andra organisationer avsattes från höga positioner (Tripp 2004, s. 8). Många var missnöjda med det politiska systemet som en stat utan partikonkurrens under början av 2000-talet, därav inrättade Museveni 2005 en konstitutionell förändring som innebar att Uganda fick ett flerpartisystem. Samtidigt, införde han att en president kan sitta på obestämd tid.

Tidigare kunde presidenten väljas om i två mandatperioder, men den konstitutionella reformen möjliggjorde att Museveni skulle kunna väljas om i framtida val (Conroy-Krutz och Logan 2012, s. 628). Detta var en taktisk balansgång, att uppge enpartisystemet, men att ändå kunna fortsätta kandidera som president i alla val framöver (Mugisha 2004, s. 143). Följande år i presidentvalet utmanades Museveni av FDC:s ledare Kizza Besigye som lyckades skaffa många supportrar. Regimen fängslade till slut Besigye och använde våld mot demonstranterna (Mwenda 2007, s. 26).

När det gäller politiska val i Uganda under Yoweri Museveni har han haft starkt grepp om militären och ekonomin, och Museveni tillsammans med NRM har sedan tillträde vunnit alla val med klar majoritet (Fails 2011, s. 1708). Det har däremot rapporterats om valfusk och kränkningar av mänskliga rättigheter i samband med valen (Wilkins 2021, s. 150). Många som stöttar Museveni lever på landsbygden, och även de äldre som minns krigstiderna under mitten på 1900-talet och de våldsamer som då uppstod i samband med politiska val. I samband med det är det många som röstar på Museveni och NRM av rädsla för att bli fängslad av militären, vilket är förekommande för motståndare (Gibb 2016, s. 98-99). Museveni har sedan han tillkom till makten utökat nationella institutioner med över det dubbla runtom i landet, för att skapa större inflytande för NRM att kunna köpa till sig supportrar, främst lokala politiker (Lindemann 2011, s. 407).

Partiet och presidenten har visat anmärkningsvärt intresse av att ha stort stöd i parlamentet, där Uganda har en hög omsättning av förtroendevalda. Anledningarna till detta uppges vara att det fungerar som en kontroll från regimen, och att det finns en generell öppenhet med konkurrens, där politiker tillåts driva förändringskampanjer samtidigt som de dock stöttar presidenten (Wilkins 2021, s. 157). Detta innebär att det finns liten vinning i att motsätta sig presidenten, samtidigt som politiker kan få igenom viss mån av sin politik genom förhandlingar med regimen.

5.2.2 Överlevnad eller misslyckande - balansgångens sista skede

Under 2011 möttes Uganda av hyperinflation, där framförallt matpriserna drabbades hårdast. Detta ledde till stora protester, som Museveni med sin regim hanterade med våld tillsammans med militären och aktivister fängslades i månader utan rättegång. Bakgrunden till den ekonomiska krisen var till stor del regimens finansiering av valet, för en säkrad vinst (Tapscott 2021, s. 47). Valet 2011 och Musevenis valkampanj var till stora delar finansierade av skattemedel, vilket skapade motstånd (Conroy-Krutz och Logan 2012, s. 627).

Valet 2016 innebar återigen en vinst för Museveni och NRM, men även detta val har mötts av kritik av omvärlden för att inte ha varit rättvist. Motståndare och opposition fick utstå förföljelse och vissa sattes även i husarrest. Även detta år rapporterades logistiska problem i vallokalerna, som därav inte kan visa full transparens. Människorättsorganisationer rapporterade att väljare som stöttade oppositionen fick utstå trakasserier av regimen. Regimen under ledning av Museveni såg även till att blockera tillgången till vissa sociala medier, och möjligheten att sms:a under valperioden (Gibb 2016, s. 94-95). Ugandas valkommission har länge kritiserats för att inte vara transparent, och under 2015 gick "Constitutional Amendment Bill" igenom där Museveni fick ännu mer makt över kommissionen. Presidenten har bland annat rätt att avsätta invalda arbetare i valkommissionen.

Valet 2016 stack ut från tidigare val, där "Crime Preventers" inrättades, vilket bestod av civila personer ledd av polisstyrkan för att förhindra valbrott. Dessa hävdades vara politiskt obundna, men var kopplade till NRM och genomförde även kampanjarbete åt dem. Crime Preventers organisering ledde till ökat våld och trakasserier för dem som stöttade oppositionen under valperioden (Abrahamsen och Bareebe 2016, s. 752-754). För Museveni och NRM har frihetsargumentet, att de skapade fred i nationen efter de kom till makten, fungerat som ett rättfärdigande under de åren de suttit vid makten (Reuss och Titeca 2017, s. 2350). Utöver det har militärens tillåtna, och uppmuntrande, korruption i armén och även i politiken bidragit till att Museveni har kunnat överleva som auktoritär ledare i så många år. Dessa undkommer rättegång och åtal för att bibehålla lojaliteten (Bareebe 2020, s. 314-317).

5.3 Mugabe, Museveni och diktatorns dilemma

Denna sektion ämnar att sammanfatta och jämföra processpåringen, detta kopplat till Bueno de Mesquita och Smiths fem punkter från avsnitt 3 om att hantera det auktoritära ledarskapet. Detta presenteras i en tabell, med en kortare förklaring till varje kolumn. Analys av kolumnerna presenteras vidare i diskussionen.

Tabell 2: Bueno De Mesquitas och Smiths fem regler tillämpat på valda fall.

Diktatorns dilemma 5 regler	Robert Mugabe	Yoweri Museveni
Liten koalition efter val	Ja	Ja
Stort stöd i parlament	Ja	Ja
Kontroll över gynnsamma fördelar	Ja	Ja
Behålla lojalitet hos elit	Nej	Ja
Inte utnyttja elitens tillgångar	Ja	Ja

5.3.1 Liten koalition efter val

Båda var till en början enpartistater, där koalitionsregering inte var ett alternativ. Detta kom att bli kritiserat, vilket ledde till att både Mugabe och Museveni tvingades att ge upp enpartisystemet och öppna upp för politisk konkurrens med andra partier. Efter detta har både ZANU-PF och NRM delat makten i omgångar med andra partier, men det som varit tydligt är att dessa har haft det stora övertaget, och koalitionsregeringarna har inte varit särskilt framgångsrika. De båda har också prioriterat att ha sin inre cirkel och lojala på betydande maktpositioner, vilket har hjälpt dem att kunna hantera maktdelningen. Här visar båda ledarna att de har kunnat hantera makten genom att dela den, men samtidigt ha övertag.

5.3.2 Stort stöd i parlament

Även här uppfyller båda ledarna regel två, att inneha ett stort stöd i parlamentet, och med fördel ha många utbytbara politiker. Både Mugabe och Museveni har vunnit alla presidentval sedan de kom till sina poster under 1980-talet, och även deras tillhörande partier, ZANU-PF och NRM, har dominerat i parlamentet. För Musevenis räkning finns det även stöd för att parlamentet har en hög omsättning av politiker, och att han prioriterar att köpa lokala politiker för att utöka stödet genom hela landet. Resultaten visar att även om Mugabe och Museveni vunnit alla val, har dessa inte arrangerats på ett demokratiskt eller rättvist sätt, med både valfusk och diskriminering av motståndare. Dock har både Mugabe och Museveni lyckats fortsätta ha stort stöd inom parlamentet och kunna driva sin politik genom valfusk och trakasserier mot oppositionen.

5.3.3 Kontroll över gynnsamma fördelar

Både Mugabe och Museveni har haft kontroll över de gynnsamma fördelarna inom staten och dess olika områden. Exempelvis har de båda en viss kontroll över valkommissionen, vilket förenklar för dessa att manipulera valresultat till sin fördel, vilket båda har bevisats göra när de riskerat att förlora ett val. Andra fördelar som de båda har haft kontroll över är distributionen av resurser, vilket för Mugabe kan exemplifieras genom hungerkatastrofen som inträffade i samband med landets ekonomiska kris under 2000-talet, där han hade kontrollen att dela ut mat till hans väljare och lojala politiker. Även Museveni har haft kontroll över exempelvis sociala medier och vissa kommunikationskanaler under bestämda perioder med avsikt att gynna honom själv och hans parti under val.

Gemensamt för båda ledarna som visats vara en fördel genom båda deras tid som presidenter är övertaget av militären och andra säkerhetsinstitutioner. Både Mugabe och Museveni har genom militären kunnat upprätthålla sitt styre genom sina nära kopplingar till den. Genom att ha kontroll över militären minskar risken för anfall, och det finns ett stort våldskapital att använda i händelse av motstånd. Detta har både Mugabe och Museveni gjort vid flertalet tillfällen, speciellt vad gäller motståndare till deras politik och styrelsesätt. I gengäld har militär och krigsveteraner ofta fått högt uppsatta positioner i samhället och andra fördelar, som exempelvis Mugabes landreform under början av 2000-talet.

5.3.4 Behålla lojalitet hos elit

Vid denna regel skiljer sig Mugabe och Museveni, då detta kan ses som den avgörande variabeln till varför fallen har olika resultat. Värt att notera dock är att även om detta har påverkat utfallet de senaste åren för Mugabe, har han fortfarande lyckats att behålla lojaliteten hos eliten i över tre decennier. Han såg exempelvis till att inrätta landreformerna som framförallt krigsveteranerna, en stor del av hans väljare, ville genomföra. Dock är det tydligt att lojaliteten hos eliten började svacka under 2010-talet, speciellt efter partikongressen 2014. I samband med att Mugabe väljer att ta G40:s parti med önskan om sin fru som en möjlig efterträdare, och inte hans vice president med militären, kan detta ses som ett svek av lojaliteten. Situationen eskalerade 2017 när han avsatte vice president Emmerson Mnangagawa efter att ha anklagat honom för att samarbeta med oppositionen, vid denna tidpunkt hade Mnangagawa lyckats köpa sig militärens lojalitet. Detta resulterade senare i hans avsättning. Från att tidigare ha värnat om lojaliteten hos både hans inre cirkel och armé, kan det tolkas som att Mugabe prioriterade annorlunda hans sista år där det blev viktigare att kunna förlänga sitt styre, även om han inte skulle sitta på presidentposten. Som Bueno De Mesquita och Smith beskriver under denna regel, har eliten inget intresse av att vara beroende av en ledare, och den inre cirkeln har möjlighet att göra en kupp till verklighet. Uppenbarligen hade eliten inget intresse av att vara beroende av eventuellt Grace Mugabe, som de inte hade sin lojalitet gentemot. Robert Mugabes hantering av elitens önskan efter ZANU-PF splittrats bidrog till att han inte längre kunde balansera makten.

Museveni har till skillnad från Mugabe lyckats på denna punkt, där han har kunnat behålla elitens stöd och lojalitet i över 30 år. Bland annat har han gett eliten höga positioner, framförallt militären som har fått stort utrymme i Musevenis Uganda. Utöver det har han tillåtit en viss politisk konkurrens för sin elit, där de har tillåtits att driva förändringskampanjer så länge de stöttar honom, detta istället för att de ska kandidera emot honom. Balansgången hanteras på ett optimalt sätt där eliten kan driva på för förändring som sedan kan förhandlas, istället för att riskera att bli motkandiderad av någon med möjlighet att vinna. Som tidigare beskrivit har även militären fått stort utrymme i Musevenis styre, vilket är ännu ett bevis där han har sin lojalitet gentemot hans inre krets. Genom att bibehålla en nära relation till militären, och dessutom förse

de med fördelar i form av exempelvis politiska positioner och undkomma åtal vid korruptionsaffärer, minskar riskerna för kupper.

5.3.5 Inte utnyttja elitens tillgångar

Av det som resultaten av processpåringen kan visa, finns det inga belägg för att varken Mugabe eller Museveni ska ha utnyttjat elitens tillgångar. Det som snarare har varit gemensamt av de båda är att de utnyttjat statens pengar, men inte specifikt elitens. Då det inte finns bevis i denna studie för att elitens resurser ska ha använts, tolkas det som att detta krav uppfylls för båda presidenterna.

6. Diskussion

Diskussionen avser att vidare diskutera resultaten som funnits vid processpåringen. En avslutande del förs om framtida forskningsmöjligheter inom området. Diskussionen delas upp i 6.1 där primärt Bueno De Mesquita och Smiths fyra regler som båda ledare uppfyller, följt av 6.2 där den regel som skiljer dem åt diskuteras djupare, detta kopplat till teorin i sin helhet och tidigare forskning. Diskussionen avslutas med 6.3 där övrig reflektion och framtida forskning presenteras.

6.1 Auktoritet, legitimitet och lojalitet

Både Mugabe och Museveni har under sina ämbeten lyckats behålla lojaliteten hos eliten i många år, vilket är en stor anledning till att de har kunnat sitta kvar så länge vid makten. Att ha en liten koalition, stöd i parlament, kontroll över gynnsamma fördelar och att inte använda elitens tillgångar har Mugabe och Museveni lyckats upprätthålla. Genom att exempelvis tillgodose dessa med höga positioner i samhällets institutioner har eliten kunnat vara lojal. Som Mai Hassan påpekar i sin text presenterad i tidigare forskning, fungerar partiet som en hierarkisk organisation i en autokrati, vilket är fallet för både Mugabe och Museveni. Detta genom att delvis ge ut förmåner i form av politiska positioner, men även vad gäller andra resurser, som när Mugabe tillgodosåg sina lojala supportrar med mat under hungerkatastrofen i början av 2000-talet. Även Museveni visar på detta genom att exempelvis involvera militären i sitt styre, bland annat genom att tillsätta dessa och även eliten inom hans regim 1986, trots att dessa platser egentligen skulle gått till andra. Även Magaloni beskriver vikten av partiet, där en ledare hanterar dilemmat på bästa sätt genom att ha ett starkt parti som stödjer ledaren. Både Mugabe och Museveni har visat sitt stöd till respektive partier genom åren i samband med att dessa har prioriterats fördelar, vilket har resulterat i långvarigt stöd från partierna och därmed fortsatt styre. Utöver Magaloni påpekar Bueno De Mesquita och Smith på vikten av att eliten måste tillgodoses med fördelar för att bibehålla dess lojalitet, annars saknar ledaren stöd för att styra.

Båda autokraterna har genom åren arrangerat val efter att respektive stat blivit flerpartisystem. Dessa innehåller demokratiska element, men har genererats av valfusk från både Mugabe och Museveni, som exempelvis har viss kontroll över valkommissionen. Även här påpekar Magaloni vikten av att arrangera politiska val, då det auktoritära styret framstår som mer legitimt. Detta är applicerbart på båda fallen, även om valen inte har varit fullständigt transparenta. Något som däremot inte nämns i tidigare forskning eller teorin är att det finns andra sätt att legitimera makten på än bara val, som båda diktatorerna har gjort. Frihetsargumentet, eller ett slags postkolonialt argument, har använts av både Mugabe och Museveni för att rättfärdiga sina styren. Ett av flera exempel är Mugabes landreform, där vita bönder blev av med sina marker till förmån för svarta medborgare, eller när Museveni utlovade att alla etniska grupper skulle få en plats i parlamentet 1986, även om det dock aldrig blev fullkomlig verklighet. Uppenbarligen har även detta fungerat för att lyckas sitta kvar vid makten. För att återknyta till politiska val, nämner även Bueno De Mesquita och Smith att för att kontrollera utfallet är det vanligt att använda hot och våld, vilket båda ledare har gjort vid flertalet val. Mugabe och Museveni har båda trakasserat och använt våld mot sin opposition för att säkerställa sin egen vinst, som när Mugabe genomförde Operation Murambatsvina och Museveni inrättade "Crime Preventers". Som författarna skriver kommer de som är villiga att fuska och ändra reglerna för att öka chanserna att vinna, till skillnad från de som inte gör det, något som båda ledarna tydligt visat i samband med val.

Bueno De Mesquita och Smith lyfter även att det är vanligt de första månaderna vid sitt ämbete att implementera mer liberala och demokratiska reformer, då ledaren ännu inte vet var de ekonomiska tillgångarna finns. Detta var fallet för Mugabe som till en början inrättade mer liberala ekonomiska reformer som lyckades vända den negativa trenden, men även för Museveni som hyllades av västvärlden för att främja demokrati i Uganda. Författarna menar dock att detta bara är ett temporärt tillstånd, som vänder fort och i både Zimbabwe och Uganda blev det verklighet. De ekonomiska tillgångarna är en vital förutsättning för att en auktoritär ledare ska kunna driva sin politik, och att lyckas få bistånd från andra stater är därmed en stor fördel, något som Museveni lyckats med. Han fick i många år bistånd av västvärlden efter att ha implementerat demokratiska reformer, till skillnad från Mugabe som möttes av sanktioner från både USA och EU.

6.2 När makten blir viktigare än lojalitet

När ledaren inte prioriterar lojaliteten till eliten, försämras möjligheten att styra markant. Som Bueno De Mesquita och Smith påpekar vill politikerna i den inre cirkeln alltid ta autokratens plats, speciellt om de inte får ut sina fördelar. Här kommer brytpunkten för Mugabe, där stödet från hans lojala försvinner när han inte upprätthåller sin lojalitet gentemot dem hans sista år vid makten. När Mugabe tog parti med G40 och avsatte Emmerson Mnangagawa, hans vicepresident i många år, förlorade han en stor del av elitens lojalitet. Då Lacoste till stor del bestod av Mugabes elit, som många varit lojala till honom under många år, blev sveket mot den inre cirkeln tydligt. I samband med att Mnangagawa kunde få stöd av militären, kunde han upprätta lojalitet med dem som Mugabe missbrukat sin makt gentemot. Wintrobe påpekar att diktatorns dilemma hanteras optimalt genom att autokraten köper sin lojalitet, vilket nu Mnangagawa istället lyckades göra, och därmed vända Mugabes tidigare inre cirkel emot honom. Även Svolik beskriver vikten av att det måste finnas en maktindelning mellan autokraten och hans elit, vilket Mugabe bortprioriterade under hans sista år vid makten. Museveni däremot har visat stort intresse under sin tid att köpa sin lojalitet genom att exempelvis implementera NRM-institutioner i hela landet för att komma åt lokala politiker, och har även prioriterat en lojal militär på bekostnad av en oprofessionell armé.

Två faktorer som kan identifieras ha bidragit till Mugabes avsättning är delvis hans ålder, men också hans önskan av efterträdare. Bueno De Mesquita och Smith beskriver att en sviktande hälsa är en bidragande risk till att kupper blir verklighet, och att i en sådan situation är det vanligt att autokraten väljer ut en lämplig efterträdare. Dock måste efterträdaren vara tillfredsställande för eliten, vilket Grace Mugabe, som var Robert Mugabes val, inte var. I samband med att hans fru hade relativt litet stöd inom Zimbabwe och hos eliten, kan det argumenteras för att hon inte skulle kunna tillfredsställa eliten med det som krävdes. Robert Mugabes strategi för att välja hans fru kan tänkas vara applicerbar på det Bueno De Mesquita och Smith skriver, att kunna fortsätta ha makt, även om det då varit mer bakom kulisserna. Som författarna även nämner, är den inre cirkeln alltid ett större hot mot autokraten, då de har medel att göra en kupp till verklighet. Detta bevisas med det som hände Mugabe 2017. Det som Bueno De Mesquita, Smith och även Magaloni beskriver om vikten med ett enat parti bakom sig, kan sedan partikongressen

2014 inte stämma in på Mugabe. Att partiet splittrades bidrog till osäkerhet inom partiet, vilket i senare skede förvärrades när Mugabe inte valde elitens sida.

För Museveni har detta än så länge inte varit ett problem. Han har fortfarande kontroll över Uganda, samtidigt som han för en auktoritär politik. Det som däremot är intressant är hur det kommer att sluta för hans regim, eftersom även han innehar en hög ålder. Risken för att det slutar på samma sätt som för Mugabe är inte att utesluta, men hanterar han lojaliteten hos eliten annorlunda än Mugabe och prioriterar sin inre cirkelns önskan, kan hans utfall kanske bli annorlunda. Det som är tydligt är att stödet från eliten är väsentligt för en diktators överlevnad vid makten, men att den lika snabbt kan vändas emot en om lojaliteten inte värnas om.

6.3 Övrig reflektion och framtida forskning

Studien som genomförts öppnar upp för övrig reflektion än det som diskuterats i ovanstående sektioner, där det kvarstår utmaningar för både Zimbabwe och Uganda för att demokratiseras. Omvärlden har ett viktigt jobb att sätta press på stater som inte lever upp till de demokratiska standarder som förväntas, men i realiteten är detta en process och inget som sker på kort sikt. Som Bueno De Mesquita och Smith nämner är ekonomiskt stöd från andra stater en viktig del för att kunna driva sin politik, därav är det möjligen ett bra avskräckningsmedel att införa eller fortsätta inneha sanktioner mot dessa stater för att försvåra att driva igenom auktoritär politik. Framförallt är forskningen om hur Mugabe och Musevenis styren påverkat det politiska systemet och demokratin, och vilka kvarlevor de lämnar för efterträdare viktigt att vidare se över.

Det är även av vikt att förtydliga denna studies avgränsningar vad gäller teori och metod, och hur detta har haft en påverkan på utfallet som presenteras i resultat och diskussion. Diktatorns dilemma, som har varit en genomgående utgångspunkt i studien, har givit resultatet att det är elitens lojalitet som har varit avgörande orsak till Mugabes avsättning. Om en annan teori appliceras på fallen kommer resultatet se annorlunda ut, det finns därför ingen självklar anledning till varför Mugabe avsattes, och det kommer att se olika ut beroende på vilket perspektiv studien antar. Detta gäller även för metoden, där andra metodologiska ramverk hade

kunnat leda till ett annat utfall för studien. Därav är det betydande att återkoppla till den probabilistiska kausalitetsdefinitionen, där resultaten i studien påverkar sannolikheten till utfallet, och påstår inte vara den enda bidragande faktorn.

7. Slutsats

Slutsatsen som kan dras från denna studie är att Robert Mugabe och Yoweri Museveni på många sätt har varit lika i deras auktoritära hållning i respektive stat, men en variabel skiljer de åt som påverkat utfallet utifrån diktatorns dilemma. Både Mugabe och Museveni har haft oavbruten makt i över 30 år, men baserat på Bruce Bueno De Mesquitas och Alastair Smiths ramverk för diktatorns dilemma, kan denna förklara att stödet hos eliten för Mugabe fallerade under hans sista år vid makten vilket har lett till hans avsättning. Alltså kan lojaliteten hos eliten ses som den oberoende variabeln som påverkat utfallet. Yoweri Museveni påvisar fram till det givna tidsspannet att han uppfyller de fem kriterier Bueno De Mesquita och Smith presenterar, vilket gör att han fortfarande kan hantera balansgången som diktator. Hur Musevenis situation utvecklas i framtiden återstår att se.

8. Referenslista

Abrahamsen, Rita och Bareebe, Gerald. 2016. Uganda's 2016 Elections: Not Even Faking It Anymore. *African Affairs* 115(461): 751-765. doi: 10.1093/afraf/adw056.

Bamfo, Napoleon. 2010. Mugabe's 2008 Reelection Victory: Issues and Debate. *African and Asian Studies* 9(1): 105-127. doi: 10.1163/156921010X491281.

Bareebe, Gerald. 2020. Predators or Protectors? Military Corruption as a Pillar of Regime Survival in Uganda. *Civil Wars* 22(2): 313-332. doi: 10.1080/13698249.2020.1730640.

Beardsworth, Nicole - Cheeseman, Nic - Tinhu, Simukai. 2019. Zimbabwe: The Coup that Never Was, and the Election that Could Have Been. *African Affairs* 118(472): 580-596. doi: 10.1093/afraf/adz009.

Bueno De Mesquita, Bruce och Smith, Alastair. 2022. *The Dictator's Handbook: Why Bad Behavior Is Almost Always Good Politics*. 2 uppl. New York: Public Affairs.

Chipaike, Ronald och Bischoff, Paul Henri. 2019. Chinese Engagement of Zimbabwe and the Limits of Elite Agency. *Journal of Asian and African Studies* 54(7): 947-964. doi: 10.1177/0021909619848783.

Conroy-Krutz, Jeffrey och Logan, Carolyn. 2012. Museveni and the 2011 Ugandan Election: Did the Money Matter? *The Journal of Modern African Studies* 50(4): 625-655. doi: 10.1017/S0022278X12000377.

Dorman, Sara Rich. 2018. The End of the Mugabe Era in Zimbabwe. *Current History* 117(799): 163-168. doi: 10.1525/curh.2018.117.799.163.

Esaiasson, Peter - Gilljam, Mikael - Oscarsson, Henrik - Towns, Ann och Wängnerud, Lena. 2017. *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 5. uppl. Stockholm: Wolters Kluwer.

Espeland, Rune Hjalmar och Petersen, Stina. 2010. The Ugandan Army and Its War in the North. *Forum for Development Studies* 37(2): 193-215. doi: 10.1080/08039411003737811.

Fails, Matthew D. 2011. Museveni's Uganda: Paradoxes of Power in a Hybrid Regime. *Comparative Political Studies* 44(12): 1708-1712.

<https://heinonline.org/HOL/Page?handle=hein.journals/compls44&div=100&&collection=journals> (Hämtad: 11/04-23).

Gallagher, Julia. 2015. The Battle for Zimbabwe in 2013: From Polarisation to Ambivalence. *Journal of Modern African Studies* 53(1): 27-49. doi: 10.2307/43302146.

Gibb, Ryan. 2016. The Elections in Uganda, February 2016. *Africa Spectrum* 51(2): 93-101. doi: 10.1177/000203971605100206.

Grove, Andrea. 2011. The International Politics of Survival: The Case of Mugabe's Staying Power. *Politikon* 38(2): 275-294. doi: 10.1080/02589346.2011.580127.

Hansson, Anders - Jacobson-Widding, Anita - Anderberg, Arne - Ranung, Björn - Olinder, Britta - Dahlgren, Curt - Rundquist, Franz-Michael A. - Andersson, Göran - Schmetzer, Hartmut - Svanberg, Ingvar - von Konow, Jan - Christoffersen, Jessica - Weibull, Lennart - Palmberg, Mai - Bogdan, Michael - Sinclair, Paul - Hall, Ragnar - Behrens, Sven - Husén, Torsten - Arvidsson, Ulf - Gärdenfors, Ulf - Holmberg, Åke och Dahl, Östen. [u.å.]. Zimbabwe.

Nationalencyklopedin. <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/zimbabwe> (Hämtad: 11/05-23).

Hassan, Mai. 2022. New Insights on Africa's Autocratic Past. *African Affairs* 121(483): 321-333. doi: 10.1093/afraf/adac002.

Howard-Hassmann, Rhoda E. 2010. Mugabe's Zimbabwe, 2000-2009: Massive Human Rights Violations and the Failure to Protect. *Human Rights Quarterly* 32(4): 898-920.

<http://ludwig.lub.lu.se/login?url=https://www.jstor.org/stable/40930339> (Hämtad: 10/04-23).

Lindemann, Stefan. 2011. Just Another Change of Guard? Broad-Based Politics and Civil War in Museveni's Uganda. *African Affairs* 110(440): 387-416. doi: 10.1093/afraf/adr023.

Lindemann, Stefan. 2011. The Ethnic Politics of Coup Avoidance: Evidence from Zambia and Uganda. *Africa Spectrum* 46(2): 3-41. doi: 10.1177/000203971104600201.

Magaloni, Beatriz. 2008. Credible Power-Sharing and the Longevity of Authoritarian Rule. *Comparative Political Studies* 41(4): 715-741. doi: 10.1177/0010414007313124.

Masunungure, Eldred V. 2011. Zimbabwe's Militarized, Electoral Authoritarianism. *Journal of International Affairs* 65(1): 47-64.

<http://ludwig.lub.lu.se/login?url=https://www.jstor.org/stable/24388181> (Hämtad: 11/05-23).

McKenna, Amy. [u.å.]. Yoweri Museveni.

<https://www.britannica.com/biography/Yoweri--Museveni> (Hämtad: 11/05-23).

Mugisha, Anne. 2004. Change in Uganda: Museveni's Machinations. *Journal of Democracy* 15(2): 140-144. doi: 10.1353/jod.2004.0031.

Mwenda, Andrew M. 2007. Personalizing Power in Uganda. *Journal of Democracy* 18(3): 23-37. doi: 10.1353/jod.2007.0048.

Nyathi, Mkhululi och Ncube, Matshobana. 2020. The 2017 Military Coup in Zimbabwe: Implication for Human Rights and the Rule of Law. *African Human Rights Law Journal* 20(2): 825-851. doi: 10.17159/1996-2096/2020/v20n2a21.

Onslow, Sue och Redding, Sean. 2009. Wasted Riches: Robert Mugabe and the Desolation of Zimbabwe. *Georgetown Journal of International Affairs* 10(1): 63-72.

https://heinonline.org/HOL/Page?handle=hein_journals/geojaf10&div=13 (Hämtad: 23/04-23).

Phimister, Ian och Raftopoulos, Brian. 2004. Mugabe, Mbeki & the Politics of Anti-Imperialism. *Review of African Political Economy* 31(101): 385-400. doi: 10.1080/03056240420002295503.

Raftopoulos, Brian. 2014. Zimbabwean Politics in the Post-2013 Election Period. *Africa Spectrum* 49(2): 91-103. doi: 10.1177/000203971404900205.

Reuss, Anna och Titeca, Kristoff. 2017. When Revolutionaries Grow Old: The Museveni Babies and the Slow Death of the Liberation. *Third World Quarterly* 38(10): 2347-2366. doi: 10.1080/01436597.2017.1350101.

Rotberg, Robert I. 2000. Africa's Mess, Mugabe's Mayhem. *Foreign Affairs* 79(5): 47-61. <http://ludwig.lub.lu.se/login?url=https://www.jstor.org/stable/20049887> (Hämtad: 25/04-23).

Southall, Roger. 2017. Bob's Out, the Croc Is In: Continuity or Change in Zimbabwe? *Africa Spectrum* 52(3): 81-94. <https://www.jstor.org/stable/44982236> (Hämtad: 25/04-23).

Svolik, Milan W. 2012. *The Politics of Authoritarian Rule*. Cambridge: Cambridge University Press.

Tangri, Roger och Mwenda, Andrew M. 2010. President Museveni and the Politics of Presidential Tenure in Uganda. *Journal of Contemporary African Studies* 28(1): 31-49. doi: 10.1080/02589000903542574

Tapscott, Rebecca. 2021. *Arbitrary States: Social Control and Modern Authoritarianism in Museveni's Uganda*. Oxford: Oxford University Press.

Tendi, Blessing-Miles. 2019. The Motivations and Dynamics of Zimbabwe's 2017 Military Coup. *African Affairs* 119(1): 39-67. doi: 10.1093/afraf/adz024.

Teorell, Jan och Svensson, Torsten. 2020. *Att fråga och att svara*. Stockholm: Liber.

Tripp, Aili Mari. 2004. The Changing Face of Authoritarianism in Africa: The Case of Uganda. *Africa Today* 50(3): 3-26. doi: 10.1353/at.2004.0035.

Wilkins, Sam. 2021. Subnational Turnover, Accountability Politics, and Electoral Authoritarian Survival: Evidence from Museveni's Uganda. *Comparative Politics* 54(1): 149-173. doi: 10.5129/001041521x16060530242223.

Wintrobe, Ron. 2009. Dictatorship: Analytical Approaches. I Boix, Charles och Stokes, Susan C (red.). *The Oxford Handbook of Comparative Politics*. Oxford: Oxford University Press.